

РЕШЕНИЕ

№ 5385

гр. София, 26.03.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 50 СЪСТАВ, в публично заседание на дванадесети февруари през две хиляди двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: **ДЕСИСЛАВА ИВ. ТОДОРОВА**

при участието на секретаря **ЛИЛЯНА ЛЮБ. АНДОНОВА**
като разгледа докладваното от **ДЕСИСЛАВА ИВ. ТОДОРОВА** Гражданско дело № 20231110140514 по описа за 2023 година

Производството е по реда на чл. 124 и сл. от ГПК.

Предявени са иски по чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 от ЗЗД и чл. 55, ал. 1, пр. I от ЗЗД от И. К. Д. срещу „В.БГ“ ЕООД за прогласяване нищожност на клауза, предлагаща заплащане на такса за бързо/експресно разглеждане от Договор за паричен заем №*****/18.06.2021 г.; и за заплащане на сумата 09,64 лева, представляваща платени без основание суми по Договор за паричен заем №*****/18.06.2021 г.; ведно със законна лихва от датата на подаване на искова молба до окончателното ѝ изплащане.

В искова молба са изложени фактически твърдения, че страните по спора са сключили договора за паричен заем, по който е усвоена и върната заемната сума, в т.ч. сумата по осъдителния иск. Твърди се, че всичко платено по договора, над главница-50 лв. и договорна лихва-0,27, е недължимо получена от ответника по съображения за нищожност и неправомерност на оспорената клауза, на осн. чл.10а, чл. 19, ал. 4 от ЗПК, чл. 143, т.19 от ЗЗП; вкл. на целия договор за кредит, на осн. чл. 22, вр. чл.11, ал.1, т. 10 от ЗПК, поради което платеното над дължимата главница и договорна лихва подлежи на връщане. Пояснява се, че са платени общо 59,69 лв.

Ответникът не спори, че е сключен договора за кредит на 18.06.2021 г. със срок за връщане на 23.06.2021 г., като дългът на длъжника се формира от 50 лв.- главница, 0,27 лв. - договорна лихва, 09,64 лв. - такса за експресно разглеждане, и не спори, че е погасен на 19.06.2021 г. Поддържа, че таксата касае допълнителна, самостоятелна услуга, доброволно избрана и няма отношение с кредита, поради което не подлежи на включване в ГПР. Оспорва твърденията за недействителност на договора, вкл. на отделни негови клаузи с доводи, че в специалните условия на кредита, известни на кредитополучателя, са обявени всички разходи по кредита, които са в съответствие с чл. 19, ал. 4 от ЗПК.

Съдът, като обсъди въведените в процеса факти с оглед на събраните по делото доказателства и поддържани доводи, преценени при условията на чл. 235,

ал. 2 ГПК, по свое убеждение намира за установено от фактическа и правна страна следното:

На основание чл. чл. 146, ал. 1, т. 3-4 от ГПК, прието е за безспорно и ненуждаещо се от доказване, а и от писмените доказателства се установява, че страните по спора И. К. Д., като кредитополучател, и „В.БГ“ ЕООД (с предишно наименование „4ф“), като кредитор, са сключили Договор за кредит № *****/18.06.2021 г., със срок за връщане на 23.06.2021 г., като дългът на длъжника се формира от 50 лв.-главница, 0,27 лв. - договорна лихва и 09,64 лв. - такса за бързо разглеждане, които суми са платени от ищеца на ответника на 19.06.2021 г.; ответникът е отпуснал на ищеца заемните средства при ГЛП 40,97 % и ГПР 48,20 %.

Съдът приема, че не е приложима разпоредбата чл.4, ал. 1, т. 6 от ЗПК, съгласно която разпоредбите на закона не се прилагат за договори за кредит със срок за погасяване на задължението до три месеца и при които се дължат незначителни разходи. Това е така, тъй като в конкретния случай тези две кумулативни условия не са налице, макар срокът на договора да е по-малко от месец. Съдът счита, че по смисъл на чл. 4, ал. 1, т. 6 от ЗПК незначителен разход по кредита е преди всичко общият разход по кредита по смисъла на § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, а лексикалното тълкуване на закона дава основание да се приеме, че общият разход по кредита в тази хипотеза е в размер несъществен, твърде нисък. В случая разходите по кредита за договорна лихва и такса за бързо разглеждане надхвърлят 10 % от заемната сума, който критерий съдът приема за релевантен. Икономическият модел на ответника се изразява в отпускане на заем за малка сума за кратък период, но с извличане на печалба не само от лихвите, но и от нелихвения разход кредита, каквото правно и икономическо естество има коментиранията такса. Следва да се отчита дали за услугите, предоставени като насрещна престация за извънлихвените разходи, може разумно да се приеме, че попадат сред престациите, извършени в рамките на сключването или управлението на този договор, или дали сумите, за които е задължен потребителят като такси за отпускане и за управление на заем, се явяват явно непропорционални спрямо заетата сума. Комисиона, покриваща възнаграждението за услугите, свързани с проучването, отпускането или обработването на заем или кредит, или за други подобни услуги, които са присъщи за дейността на заемодателя, извършвана при отпускането на този заем или кредит, не може да се счита за спадаща към основните ангажименти, произтичащи от договор за кредит посветени на дължимата от потребителя насрещна престация.

От чл. 4.2. от общите условия се установява, че кредиторът предоставя възможност на кредитополучателя да заяви изрично бързо разглеждане на подаденото искане за отпускане на кредит. Услугата бързо разглеждане е обявена за допълнителна незадължителна услуга, която се предоставя при изрично искане от страна на кредитополучателя и гарантира обработка на искането и предоставяне на отговор до петнадесет минути от изпращането му.

Съгласно т. 4.2, когато искането за отпускане на кредит постъпи извън работно време за кредитора, в неработен ден или на официален празник, се допуска забавяне в обработката извън посочените петнадесет минути, но при всички случаи се гарантира приоритетно разглеждане и ускорена процедура за отговор в срок до два часа от началото на първия следващ работен ден. Видно от т. 4.4. от общите условия, за заявката на услугата за бързо разглеждане на искането за кредит, кредитополучателят дължи такса за бързо разглеждане, която се начислява спрямо сумата на кредита и срока на договора за кредит. Дължимата сума за тази услуга се посочва в специалните условия на договора за кредит и е включена в тарифата на кредитора, налична на началната страница.

Изложеното дава основание да се приеме, че ищецът е договарял в качеството на потребител по смисъла на чл. 9, ал. 3 от ЗПК, а ответникът като кредитор по смисъла на чл. 9, ал. 4 от ЗПК. Действително, разпоредбите на чл. 10а от ЗПК дават възможност на кредитора по договор за потребителски кредит да получава такси и комисионни за предоставени на потребителя допълнителни услуги във връзка с договора. Това са услуги, които нямат пряко отношение към насрещните задължения на страните по договора, а именно предоставяне на паричната сума и нейното връщане, ведно с договорената възнаградителна лихва и на определения падеж. Ето защо кредиторът не може да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояване и управление на кредита – чл. 10а, ал. 1 и 2 от ЗПК. С така въведената с договора за паричен заем такса за бързо разглеждане на документи по същество се постига заобикаляне на ограничението на чл. 33 от ЗПК и въвеждане на допълнителни плащания, чиято дължимост е изцяло свързана с усвояването на кредита. Подобни клаузи противоречат на чл. 33 от ЗПК, тъй като преследват забранена от закона цел - да се плати още едно допълнително вземане, чиято стойност не е включена в размера на ГПР. Дейността, за която е начислена тази такса, съдът счита, че не е допълнителна услуга. Разглеждането на документите преди предоставянето на заетата сума, дори и експресно, безспорно е типично действие по усвояване на кредита и съставлява присъщ за основния предмет на договора разход. Целта на таксите и комисионите по смисъла на разпоредбата на чл. 10а, ал. 1 от ЗПК е да се покрият административните разходи на кредитора при предоставяне на допълнителни услуги, свързани с договора за потребителски кредит, но различни от основната услуга за предоставяне на заемни средства. Таксит е за действия, свързани с управление на кредита са част от дейността на кредитодателя по предоставяне на кредита. Оспорената клауза противоречи на разпоредбата на чл. 10а, ал. 2 от ЗПК, която забранява на кредитора да изисква заплащане на такси и комисионни за действия, свързани с усвояването и управлението на кредита. В допълнение следва да се посочи, че таксата за бързо разглеждане е платима за действие по усвояване на кредита във времево отношение. Доколкото се касае за възнаграждение по усвояването на кредита, с нея се заобикаля и разпоредбата на чл. 19, ал. 4 от ЗПК. С това допълнително плащане се покриват разходи, които следва да бъдат включени в ГПР (в този смисъл и решение от 21.03.2024 г., С-714/22, ЕУ:С:2024:263, т. 46), при което същият би надхвърлил законовото ограничение, вземайки предвид сегашния му размер и съотношението между главницата, таксата и възнаградителната лихва. Така, с тази сума, реално се увеличава печалбата на кредитора, защото при плащането на всички задължения се получава едно допълнително възнаграждение. Ето защо може да се приеме, че посочения в договора годишен процент на разходите от 48,20 % не отговаря на действителния такъв. Действителният размер на ГПР по кредита би бил по-висок след като бъдат включени и начислената такса за бързо разглеждане. Посочването в договора за кредит на по-нисък от действителния ГПР, представлява невярна информация и следва да се окачестви като нелоялна и по-конкретно заблуждаваща търговска практика, съгласно чл. 68 г, ал. 4 ЗЗП във вр. с чл. 68д, ал. 1 ЗЗП. Тя подвежда потребителя относно спазването на забраната на чл. 19, ал. 4 ЗПК и не му позволява да прецени реалните икономически последици от сключването на договора. В този контекст клаузата за дължимостта на таксата за бързо разглеждане на документи противоречи на добрите нрави. Същата не отговаря на изискването за добросъвестност между страните и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца/доставчика и потребителя – чл. 143 ЗЗП, и води до неоснователно обогатяване за кредитора.

Предвид гореизложеното, предявеният иск по чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 от ЗЗД за прогласяване нищожност на клауза, предвиждаща заплащане на такса за

експресно разглеждане от Договор за паричен заем № *****/18.06.2021 г. се явява основателен.

Съгласно чл. 55, ал. 1 от ЗЗД, който е получил нещо без основание или с оглед на неосъществено или отпаднало основание, е длъжен да го върне. В хипотезата на чл. 55, ал. 1, предл. I ЗЗД се касае до престиране при начална липса на основание. За да възникне правото на парично вземане по иск по чл. 55, ал. 1, пр. I от ЗЗД необходимо е да се установи, че 1/процесната сума е излязла от патримониума на ищеца; 2/ тя е постъпила в имуществения комплекс на ответника; и 3/това разместване на блага от имуществото на ищеца в патримониума на ответника е без правно основание /не е бил налице годин юридически факт/. В доказателствена тежест на ищеца е да установи първите две предпоставки. В случай, че тези обстоятелства бъдат доказани, ответникът следва да установи, че за него съществува правно основание да задържи полученото; евентуално, че го е върнал. Не се спори, че на 19.06.2021 г. ищецът е платил на ответника сумата от 09,64 лв. за такса за експресно разглеждане. Предвид установената нищожност на процесната клауза, платената от ищеца сума се явява получена от ответника при начална липса на основание, поради което исковата претенция по чл. 55, ал. 1, предл. I ЗЗД е подлежи на уважение по основание и размер. Законна последица от основателността на иска по чл. 55, ал. 1, пр. I ЗЗД, върху сумата от 09,64 лв. да се присъди и поисканата законната лихва от датата на подаване на исковата молба – 20.07.2023 г., до окончателното ѝ изплащане.

При този изход на спора, на основание чл. 78, ал.1 от ГПК, в полза на ищеца следва да бъдат присъдени сторените съдебни разноси - сумата 100 лв. за платена държавна такса. Претендира се адвокатско възнаграждение в общ размер на 960 лв. (480 лв. за иска по чл. 26, ал. 1 от ЗЗД и още толкова за иска по чл. 55, ал.1, пр. 1 от ЗЗД), на основание чл. 38, ал. 1, т. 2 от ЗА по договор за правна защита и съдействие. Съдът като взе предвид очакваните процесуални действия, които е било необходимо адвокатът да извърши според фактическата и правна сложност на спора, намира, че в полза на процесуалния представител на ищеца следва да се определи адвокатско възнаграждение размер на сумата 480,00 лв., на осн. чл. 38, ал.2 от ЗА. Съдът отчете, че когато с една искова молба са предявени от един ишец срещу определен ответник в обективно кумулативно съединение оценяеми искове, интересът, върху който следва да се определи минималният размер на адвокатското възнаграждение, е сборът от цената на всички искове (Определение № 29 от 20.01.2020 г. на ВКС по ч. т. д. № 2982/2019 г., II т.о.).

Мотивиран от изложеното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА нищожност по предявения от И. К. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, срещу „В.БГ“ ЕООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, иск по чл. 26, ал. 4, вр. ал. 1 от ЗЗД, на клаузата, предвиждаща заплащане на сумата 09,64 лева за такса за бързо разглеждане от Договор за кредит №*****/18.06.2021 г.

ОСЪЖДА „В.БГ“ ЕООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, да заплати на И. К. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, на основание чл. 55, ал. 1, пр. I от ЗЗД, сумата от 09,64 лева – главница, платена при начална липса на основание – нищожна клауза, предвиждаща плащане на такса за бързо разглеждане по Договор за кредит №*****/18.06.2021 г., ведно със законната лихва върху главницата, считано

от 20.07.2023 г. до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА „В.БГ“ ЕООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, да заплати на И. К. Д., с ЕГН:*****, с адрес: *****, на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК, сумата от 100,00 лева – съдебни разноски.

ОСЪЖДА „В.БГ“ ЕООД, с ЕИК:*****, със седалище и адрес на управление: *****, да заплати на Е.а.д. „Д. М.“, Булстат: *****, адрес:*****, на основание чл. 78, ал. 1 от ГПК, вр. чл. 38, ал.2, вр. ал.1, т. 2 от ЗА, сумата 480,00 лева – адвокатско възнаграждение за оказана безплатна правна помощ.

Решението може да се обжалва пред Софийски градски съд в двуседмичен срок от връчването на страните.

Препис от решението да се връчи на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____